

CYPRVS AETERNA

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων

ΘΕΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ:

**Παρένθετη μητρότητα και δικαίωμα υιοθεσίας
αναφορικά με ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα**

Αίτημα από:
κ. Χαράλαμπο Θεοπέμπτου
Πρόεδρο του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών και
βουλευτή εκλογικής περιφέρειας Λευκωσίας

Εποπτεία έρευνας: Ανθή Τοφαρή
Έρευνα και σύνταξη κειμένων: Μιχάλης Αργυρού

Σεπτέμβριος 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	3
Ανάλυση-Πόρισμα	4-6
Πίνακας συνοπτικών απαντήσεων ανά χώρα	7-21
Μοντέλο απάντησης προς το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης	22-24

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με επιστολή του ο βουλευτής εκλογικής περιφέρειας Λευκωσίας και πρόεδρος του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών κ. Χαράλαμπος Θεοπέμπτου ζήτησε τη διεξαγωγή έρευνας από τον Τομέα Ερευνών και Μελετών με θέμα το δικαίωμα χρήσης της παρένθετης μητρότητας από ομόφυλα ζευγάρια, μονήρη άντρα και μονήρη γυναίκα, την ανωνυμία των δοτών, καθώς και την υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Στο πλαίσιο αυτό, στάλθηκαν τα ακόλουθα ερωτήματα στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ECPRD):

1. Υπάρχει νομοθεσία αναφορικά με το δικαίωμα χρήσης της παρένθετης μητρότητας από ομόφυλα ζευγάρια, μονήρη άντρα και μονήρη γυναίκα; Ακολουθείται διαφορετική διαδικασία πριν από την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος στις πιο πάνω περιπτώσεις;
2. Τι προβλέπεται στη σχετική νομοθεσία αναφορικά με τη γνωστοποίηση της ταυτότητας του δότη ή του ζευγαριού που προσφέρει τους γαμέτες ή τα έμβρυα στο ζευγάρι/άτομο που επιθυμεί να αποκτήσει τέκνο; Δύναται η ανωνυμία του δότη/ζευγαριού να αρθεί και υπό ποιες προϋποθέσεις;
3. Τηρείται μητρώο ταυτοποίησης των δοτών και των ιατρικών τους στοιχείων; Δύναται ο δότης να προσφέρει γαμέτες πέραν της μίας φορές;
4. Τι ισχύει σε σχέση με το δικαίωμα υιοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα;

Το ECPRD μάς διαβίβασε τις απαντήσεις 24 χωρών που ανταποκρίθηκαν στο αίτημα του βουλευτή.

Στην έρευνα παρατίθεται η ανάλυση-πόρισμα που προκύπτει από τη μελέτη των απαντήσεων που διαβιβάστηκαν, καθώς και ο πίνακας των συνοπτικών απαντήσεων ανά χώρα. Αυτούσιες οι απαντήσεις απεστάλησαν ηλεκτρονικά στον βουλευτή.

ΑΝΑΛΥΣΗ-ΠΟΡΙΣΜΑ

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης διαβίβασε τις απαντήσεις που απέστειλαν 24 χώρες στα ερωτήματα που τέθηκαν από τον βουλευτή κ. Χαράλαμπο Θεοπέμπτου (ECPRD Request: 5494).

Με βάση τις εν λόγω απαντήσεις, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Η πρακτική της παρένθετης μητρότητας ρυθμίζεται νομοθετικά μόνο σε **3 χώρες**. Σε όλες τις υπόλοιπες, όπου είτε δεν υπάρχει νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος είτε απαγορεύεται, οι απαντήσεις στα ερωτήματα 2 και 3 αφορούν την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή.

1. Δικαίωμα χρήσης της παρένθετης μητρότητας

Δεν υπάρχει ομοιόμορφη νομοθετική αντιμετώπιση του ζητήματος της παρένθετης μητρότητας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η πρακτική της παρένθετης μητρότητας απαγορεύεται ρητώς, σε άλλες προβλέπονται κάποιες νομικές διευκολύνσεις, ενώ υπάρχουν και χώρες όπου το ζήτημα δεν ρυθμίζεται νομοθετικά. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η παρένθετη μητρότητα απαγορεύεται εξ ολοκλήρου. Μάλιστα σε κάποιες από αυτές η πρακτική αυτή διώκεται ποινικά επισύροντας αυστηρές ποινές και κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένων φυλάκισης και υψηλών χρηματικών προστίμων σε περίπτωση παραβίασης της απαγόρευσης. Στην **Ισπανία** η σχετική νομοθεσία αντιμετωπίζει την παρένθετη μητρότητα ως σοβαρή παραβίαση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων και μορφή βίας κατά των γυναικών.

Σε ένα μικρό αριθμό χωρών - όπως την **Ελλάδα**, το **Ηνωμένο Βασίλειο** και την **Πορτογαλία** - επιτρέπεται μόνο η αλτρουιστική μορφή της παρένθετης μητρότητας, καθώς οποιαδήποτε εμπορική συμφωνία συνεπάγεται την αποζημίωση της παρένθετης μητέρας για κάτι περισσότερο από τα εύλογα έξοδα θεωρείται παράνομη.

Στην **Ελλάδα** η παρένθετη μητρότητα ως μέθοδος ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής επιτρέπεται **μόνο σε ανύπαντρες γυναίκες και σε ετερόφυλα**

ζευγάρια. Στην **Πορτογαλία** επιτρέπεται σε **ανύπαντρες γυναίκες, σε ετερόφυλα ζευγάρια και σε ομόφυλα ζευγάρια που αποτελούνται από δυο γυναίκες.**

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο** η νομοθεσία **δεν περιλαμβάνει διακριτικές διατάξεις για ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα.** Στην **Ιρλανδία,** παρ' όλο που δεν υφίστανται συγκεκριμένες νομοθετικές ρυθμίσεις για τη μέθοδο της παρένθετης μητρότητας, συζητείται προτεινόμενη νομοθεσία η οποία επίσης δεν επιτρέπει διακρίσεις σε ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα.

Από την άλλη, υπάρχει μια πλειάδα κρατών όπου, ενώ δεν υπάρχει ρητή γενική απαγόρευση για την πρακτική της παρένθετης μητρότητας, δεν υπάρχει και συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση για το θέμα. Παραδείγματα αποτελούν η **Τσεχία, η Ρουμανία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία.**

Βάσει όλων αυτών, είναι σαφές ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο η παρένθετη μητρότητα δεν αντιμετωπίζεται ενιαία, αλλά παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από χώρα σε χώρα. Στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων δεν υπάρχει κανένα νομοθετικό πλαίσιο που να διέπει την πρακτική αυτή.

2. Γνωστοποίηση της ταυτότητας του δότη

Στην **Ελλάδα** σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, οι δότες μπορούν να επιλέξουν μεταξύ ανωνυμίας, γνωστοποίησης της ταυτότητας ή αποκάλυψής της στο τέκνο μετά την ενηλικίωσή του, αν το τελευταίο το επιθυμεί. Σε περίπτωση ανωνυμίας, οι ιατρικές πληροφορίες του ατόμου διατηρούνται εμπιστευτικά και η πρόσβαση σε αυτό το αρχείο επιτρέπεται μόνο στο τέκνο για λόγους υγείας.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο** και την **Πορτογαλία** τα άτομα που έχουν συλληφθεί από δότη έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του δότη τους.

3. Μητρώο ταυτοποίησης των δοτών

Στις χώρες όπου η πρακτική της παρένθετης μητρότητας επιτρέπεται τηρείται μητρώο ταυτοποίησης των δοτών και των ιατρικών τους στοιχείων.

Στην **Ελλάδα** τα τέκνα που προέρχονται από γαμέτες του ίδιου δότη δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν τα δέκα, εκτός εάν πρόκειται για γέννηση νέου τέκνου από ζεύγος το οποίο έχει ήδη αποκτήσει τέκνο από γαμέτες του εν λόγω δότη. Με απόφαση της Εθνικής Αρχής Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής μπορεί να καθοριστεί ο ακριβής αριθμός των τέκνων που προέρχονται από τον ίδιο δότη, ανάλογα με τον πληθυσμό μιας συγκεκριμένης περιοχής και άλλες ειδικές συνθήκες.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο** οι δότες έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν γαμέτες για τη δημιουργία έως και δέκα οικογενειών.

Στην **Πορτογαλία**, παρ' όλο που δεν υπάρχει νομοθεσία που να ορίζει τον ακριβή αριθμό δωρεών, το Εθνικό Συμβούλιο Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής συνιστά ένας δότης να χρησιμοποιείται, για να δημιουργηθούν το πολύ 8 οικογένειες. Όσον αφορά τις δότριες, συνιστάται να μην προσφέρουν δωρεές περισσότερες από 4 φορές στη ζωή τους, ανεξάρτητα από το αν η δωρεά οδήγησε ή όχι σε εγκυμοσύνη.

4. Δικαίωμα υιοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα

Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ αλλά και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν αναγνωρίσει το δικαίωμα υιοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα με νόμους που προστατεύουν την ισότητα και τα δικαιώματα των ατόμων αυτών.

Το δικαίωμα υιοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια απαγορεύεται μόνο σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ λόγω διαφόρων κοινωνικών, πολιτισμικών ή θρησκευτικών παραδόσεων και αντιλήψεων. Η απαγόρευση αυτή περιορίζει τη δυνατότητα ομόφυλων ζευγαριών να υιοθετήσουν παιδιά σε χώρες όπως η **Βουλγαρία**, η **Ελλάδα**, η **Ουγγαρία**, η **Πολωνία** και η **Ρουμανία**.

Όσον αφορά το δικαίωμα υιοθεσίας από μονήρη άτομα, επιτρέπεται στη συντριπτική πλειονότητα των χωρών. Απαγορεύεται μόνο στη **Ρουμανία**, ενώ σε άλλες χώρες όπως η **Ιταλία**, η **Λιθουανία** και η **Ουγγαρία**, επιτρέπεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ

 <p>Αυστρία</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η παρένθετη μητρότητα γενικά δεν επιτρέπεται. 2. Ο δότης δεν έχει απόλυτο δικαίωμα στην ανωνυμία. Σύμφωνα με τον περί Αναπαραγωγικής Ιατρικής Νόμο, τα δεδομένα του δότη πρέπει να διατηρούνται σε αρχεία τα οποία πρέπει να παραμένουν εμπιστευτικά. Το παιδί που έχει συλληφθεί με τα σπερματοζωάρια ή τα ωάρια τρίτου προσώπου έχει το δικαίωμα να αποκτήσει πρόσβαση στα αρχεία και να λαμβάνει πληροφορίες μετά την συμπλήρωση της ηλικίας των 14 ετών. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου υπάρχει ιατρική ανάγκη που δικαιολογεί τη δράση, το άτομο στο οποίο έχει νομικά ανατεθεί να φροντίζει και να ανατρέφει το παιδί έχει το δικαίωμα να αποκτήσει πρόσβαση σε πληροφορίες, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού. 3. Δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη κεντρικό μητρώο δοτών. Ωστόσο, υπάρχουν σχέδια και προκαταρκτικές προσπάθειες για την ανάπτυξη ενός τέτοιου μητρώου. Στο πλαίσιο της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής οι δότες μπορούν να διαθέτουν το σπέρμα ή τα ωάρια τους αποκλειστικά σε ίδιο νοσοκομείο. Το σπέρμα ή τα ωάρια τρίτων δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή σε έως τρεις διαφορετικούς γάμους ή συμβιώσεις εγγεγραμμένες ή μη. 4. Η διαδικασία υιοθεσίας, είτε από ζευγάρια (ανεξαρτήτως του φύλου) είτε από μονήρη άτομα, ρυθμίζεται από τον Κώδικα Αστικού Δικαίου. Σημαντική αναφορά πρέπει να γίνει στην παράγραφο 191 παράγραφος 2 του Κώδικα Αστικού Δικαίου, η οποία, σύμφωνα με τη νομολογία, εφαρμόζεται επίσης και στους εγγεγραμμένους συντρόφους και τους συμβιούντες. Κατά κανόνα, οι σύζυγοι μπορούν να υιοθετήσουν μόνο από κοινού. Εξαιρέσεις επιτρέπονται, αν πρόκειται να υιοθετηθεί το φυσικό τέκνο του άλλου συζύγου, αν ένας σύζυγος δεν είναι δυνατό να υιοθετήσει λόγω έλλειψης νομικών προϋποθέσεων όσον αφορά την ικανότητα λήψης αποφάσεων ή την ηλικία, εάν η διεύθυνσή του δεν έχει γνωστοποιηθεί για τουλάχιστον έναν χρόνο, εάν οι σύζυγοι έχουν συμβίωση τουλάχιστον τριών χρόνων ή εάν υπάρχουν παρόμοιοι και σοβαροί λόγοι που δικαιολογούν την υιοθεσία μόνο από τον έναν από τους συζύγους.
 <p>Βουλγαρία</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η παρένθετη μητρότητα γενικά δεν επιτρέπεται. Δεν απαγορεύεται όμως η υποβοηθούμενη αναπαραγωγή σε γυναίκα χωρίς σύντροφο. 2. Απαγορεύεται η δημοσιοποίηση δεδομένων που μπορεί να οδηγήσει στην ταυτοποίηση των δοτών ή των ληπτών ωαρίων ή σπερματοζωαρίων, όταν ο δότης είναι πρόσωπο διαφορετικό από τον άνδρα και τη γυναίκα που επιθυμεί να δημιουργήσει απογόνους, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος. 3. Τα κέντρα θεραπείας που πραγματοποιούν υποβοηθούμενη αναπαραγωγή δημιουργούν και τηρούν μητρώο που περιέχει μεταξύ άλλων τα ονόματα, τον ενιαίο αστικό αριθμό, τη μόνιμη διεύθυνση και τον μοναδικό αριθμό αναγνώρισης των δοτών. 4. Δεν έχουν δικαίωμα υιοθεσίας τα ομόφυλα ζευγάρια, ωστόσο τα μονήρη άτομα δικαιούνται, δεδομένου ότι πληρούν τις προϋποθέσεις.

 <p>Γαλλία</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Στη Γαλλία, από το 1994, όλες οι συμβάσεις παρένθετης μητρότητας απαγορεύονται. 2. Δεν έχει απαντηθεί. 3. Δεν έχει απαντηθεί. 4. Η νομοθεσία του 2013 επέτρεψε τον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου, παρέχοντάς τους και το δικαίωμα να υιοθετούν παιδιά, όπως όλα τα άλλα ζευγάρια. Ένα μονήρες άτομο έχει επίσης τη δυνατότητα να υιοθετήσει παιδί, επιλέγοντας μεταξύ απλής και πλήρους υιοθεσίας. Στην απλή υιοθεσία διατηρούνται οι δεσμοί με την οικογένεια καταγωγής του παιδιού, ενώ στην πλήρη υιοθεσία υπάρχει πλήρης ρήξη των δεσμών αυτών.
 <p>Γερμανία</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η εφαρμογή των μεθόδων παρένθετης μητρότητας απαγορεύεται και συνεπάγεται βαρύτερες πειθαρχικές και ποινικές κυρώσεις (χρηματική ποινή ή φυλάκιση μέχρι τρία έτη). 2. Δεν έχει απαντηθεί. 3. Δεν έχει απαντηθεί. 4. Ένα παντρεμένο ζευγάρι έχει το δικαίωμα να υιοθετήσει παιδί μόνο από κοινού, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για ετερόφυλο ή ομόφυλο ζευγάρι. Επιπλέον, η υιοθεσία ανηλίκου παιδιού επιτρέπεται και σε μονήρη άτομα. Ο θετός γονέας πρέπει να είναι νομικά ικανός και να έχει συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας του. Η υιοθεσία ανηλίκου παιδιού επιτρέπεται γενικά, υπό την προϋπόθεση ότι εξυπηρετεί το καλύτερο συμφέρον του παιδιού.
 <p>Ελλάδα</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η παρένθετη μητρότητα ως μέθοδος ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής επιτρέπεται μόνο σε ανύπαντρες γυναίκες και σε ετεροφυλόφιλα ζευγάρια. Σύμφωνα με το άρθρο 1458 του Αστικού Κώδικα: «Η μεταφορά στο σώμα άλλης γυναίκας γονιμοποιημένων ωαρίων, ξένων προς την ιδίαν, και η κυοφορία από αυτήν επιτρέπεται με δικαστική άδεια που παρέχεται πριν από τη μεταφορά, εφόσον υπάρχει έγγραφη και χωρίς αντάλλαγμα συμφωνία των προσώπων που επιδιώκουν να αποκτήσουν τέκνο και της γυναίκας που θα κυοφορήσει, καθώς και του συζύγου της, αν αυτή είναι έγγαμη. Η δικαστική άδεια παρέχεται ύστερα από αίτηση της γυναίκας που επιθυμεί να αποκτήσει τέκνο, εφόσον αποδεικνύεται ότι αυτή είναι ιατρικώς αδύνατο να κυοφορήσει και ότι η γυναίκα που προσφέρεται να κυοφορήσει είναι, εν όψει της κατάστασης της υγείας της, κατάλληλη για κυοφορία». <p>Περαιτέρω, το άρθρο 3 του Ν. 4958/2022 ορίζει ότι «Οι μέθοδοι Ι.Υ.Α. εφαρμόζονται σε ενήλικα πρόσωπα μέχρι την ηλικία φυσικής ικανότητας αναπαραγωγής του υποβοηθούμενου προσώπου. Σε περίπτωση που το υποβοηθούμενο πρόσωπο είναι γυναίκα, ως ηλικία φυσικής ικανότητας αναπαραγωγής νοείται το πεντηκοστό τέταρτο έτος (54 έτη και 0 ημέρες). Σε γυναίκες ηλικίας πενήντα ετών και μίας ημέρας (50 έτη και 1 ημέρα) μέχρι πενήντα τεσσάρων ετών (54 έτη και 0 ημέρες) δύναται να εφαρμοσθεί μέθοδος ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής μόνο μετά από σχετική άδεια της Αρχής. Η εφαρμογή τους σε ανήλικα πρόσωπα επιτρέπεται κατ' εξαίρεση λόγω σοβαρού νοσήματος που επισύρει κίνδυνο στειρότητας, για να εξασφαλιστεί η δυνατότητα τεκνοποίησης».</p>

2. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Κώδικα Δεοντολογίας για την Ιατρικώς Υποβοηθούμενη Αναπαραγωγή, «Η ταυτότητα των δότην γενετικού υλικού δεν πρέπει να γνωστοποιείται στα πρόσωπα που θα χρησιμοποιήσουν το υλικό αυτό για την απόκτηση τέκνου. Αντίστροφα δεν πρέπει να γνωστοποιείται στους δότες η ταυτότητα των ληπτών του γενετικού υλικού. Δικαίωμα πρόσβασης σε ιατρικά δεδομένα του δότη έχει το τέκνο αποκλειστικά για λόγους υγείας. Η Τράπεζα Κρυοσυντήρησης ή η Μονάδα Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής (Μ.Ι.Υ.Α.) θα πρέπει να διασφαλίζει το απόρρητο των πληροφοριών που φυλάσσονται σε αυτή και να αποκαλύπτει τις σχετικές πληροφορίες μόνο σε περιπτώσεις που η άρση του απορρήτου επιτρέπεται από το νόμο. Η Τράπεζα Κρυοσυντήρησης ή η Μ.Ι.Υ.Α. πρέπει να έχει σαφείς δικλίδες ασφαλείας για την αποτροπή μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης σε αρχεία». Περαιτέρω, το άρθρο 1460 του Αστικού Κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 του Ν. 4958/2022, ορίζει: «Η ταυτότητα των τρίτων προσώπων που έχουν προσφέρει τους γαμέτες ή τα γονιμοποιημένα ωάρια δύναται, κατ' επιλογή των προσώπων αυτών, να είναι ανώνυμη ή να είναι επώνυμη, ή να γνωστοποιείται στο τέκνο μετά από την ενηλικίωσή του, αν το τελευταίο το αιτηθεί. Αν το τρίτο πρόσωπο επιλέξει η ταυτότητά του να είναι ανώνυμη, οι ιατρικές πληροφορίες που το αφορούν τηρούνται σε απόρρητο αρχείο χωρίς ένδειξη της ταυτότητάς του. Πρόσβαση στο αρχείο αυτό επιτρέπεται μόνο στο τέκνο και για λόγους σχετικούς με την υγεία του. Δεν είναι δυνατή η ίδρυση πατρότητας ή μητρότητας με τον τρίτο δότη ή την τρίτη δότρια, ούτε η γένεση στο πρόσωπό τους των σχετικών υποχρεώσεων. Η επιλογή ανώνυμου ή επώνυμου τρίτου δότη ή τρίτης δότριας γίνεται από το υποβοηθούμενο πρόσωπο και σε περίπτωση γάμου, συμφώνου συμβίωσης ή ελεύθερης ένωσης από αμφοτέρους τους συζύγους ή συντρόφους. Η ταυτότητα του τέκνου, καθώς και των γονέων του δε γνωστοποιείται στους τρίτους δότες ή στις τρίτες δότριες γαμετών ή γονιμοποιημένων ωαρίων».

3. Σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Ν. 3305/2005, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 του Ν. 4958/2022, η Εθνική Αρχή Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής τηρεί, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα εθνικά μητρώα και αρχεία:

- α. Μητρώο αδειών λειτουργίας Μ.Ι.Υ.Α. και Τραπεζών Κρυοσυντήρησης.
- β. Αρχείο των αποτελεσμάτων της εφαρμογής των μεθόδων Ι.Υ.Α..
- γ. Αρχείο απόρρητων ιατρικών στοιχείων των δότην γεννητικού υλικού και γονιμοποιημένων ωαρίων. Τα στοιχεία των δότην καταχωρίζονται σε κωδικοποιημένη μορφή.
- δ. Άκρως απόρρητα αρχεία που περιέχουν τα στοιχεία ταυτότητας δότην γεννητικού υλικού και γονιμοποιημένων ωαρίων, καθώς και τον αντίστοιχο κωδικό.

Περαιτέρω, όσον αφορά τους περιορισμούς της δωρεάς των γαμετών, το άρθρο 9 παρ.2 του Ν. 3305/2005 προβλέπει: «Τα τέκνα που προέρχονται από γαμέτες του ίδιου τρίτου δότη δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν τα δέκα, εκτός εάν πρόκειται για γέννηση νέου τέκνου από ζεύγος το οποίο έχει ήδη αποκτήσει τέκνο από γαμέτες του εν λόγω δότη. Με απόφαση της Αρχής μπορεί να καθορισθεί ο ακριβής αριθμός

	<p>των τέκνων που προέρχονται από τον ίδιο δότη, ανάλογα με τον πληθυσμό μιας συγκεκριμένης περιοχής και άλλες ειδικές συνθήκες».</p> <p>4. Τα ομόφυλα ζευγάρια δεν έχουν δικαίωμα υιοθεσίας.</p> <p>Τα μονήρη άτομα έχουν δικαίωμα υιοθεσίας σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Ειδικότερα, το άρθρο 1543 ορίζει ότι «Αυτός που υιοθετεί ανήλικο πρέπει να είναι ικανός για δικαιοπραξία, να έχει συμπληρώσει τα τριάντα χρόνια του και να μην έχει υπερβεί τα εξήντα».</p>
 <p>Εσθονία</p>	<p>1. Η παρένθετη μητρότητα είναι παράνομη και τιμωρείται με χρηματική ποινή.</p> <p>4. Ένα μονήρες άτομο μπορεί να υιοθετήσει παιδί από μόνο του ενώ τα παντρεμένα ζευγάρια μπορούν να υιοθετήσουν παιδί από κοινού. Δεν υπάρχει αναφορά σε ομόφυλα ζευγάρια.</p>
 <p>Ηνωμένο Βασίλειο</p>	<p>1. Στο Ηνωμένο Βασίλειο τα ζητήματα της παρένθετης μητρότητας ρυθμίζονται από διατάξεις που περιέχονται στα ακόλουθα καταστατικά και το παράγωγο δίκαιο:</p> <ul style="list-style-type: none"> α. Surrogacy Arrangements Act 1985, SAA 1985 β. Human Fertilization and Embryology Act 2008, HFEA 2008 γ. Κανονισμοί Ανθρώπινης Γονιμοποίησης και Εμβρυολογίας (Parental Orders) 2010, SI 2010/985, που ανακλήθηκαν από τους Κανονισμούς Ανθρώπινης Γονιμοποίησης και Εμβρυολογίας (Parental Orders) 2018, SI 2018/1412, και δ. Human Fertilization and Embryology Act 2008 (Remedial) Order 2018, SI 2018/1413 <p>Τον Μάρτιο του 2023 η Επιτροπή Νομικών της Αγγλίας, της Ουαλίας και της Σκωτίας δημοσίευσαν έκθεση και σχέδιο νόμου σχετικά με το μέλλον του νόμου για την παρένθετη μητρότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτή η έκθεση εξετάζεται επί του παρόντος από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου.</p> <p>Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, επιτρέπεται μόνο η αλτρουιστική παρένθετη μητρότητα, καθώς οποιαδήποτε εμπορική συμφωνία ή συμβόλαιο συνεπάγονται την αποζημίωση της παρένθετης μητέρας για κάτι πέραν των εύλογων εξόδων θεωρούνται παράνομα και οι συμφωνίες παρένθετης μητρότητας (έγγραφα που καταγράφουν τον τρόπο με τον οποίο προορίζεται να λειτουργήσει η συμφωνία) δεν είναι εκτελεστές. Επίσης, οι διαφημίσεις αυτών των διαδικασιών δεν επιτρέπονται από τον νόμο.</p> <p>Με τη γέννηση του τέκνου, νόμιμη μητέρα αυτού θεωρείται η κυοφορούσα και πατέρας ο σύζυγός της. Εάν η κυοφορούσα είναι άγαμη και χρησιμοποιείται σπέρμα δότη, ο δότης του σπέρματος μπορεί να εγγραφεί ως νόμιμος πατέρας στο πιστοποιητικό γέννησης. Στη συνέχεια η γονεϊκή ιδιότητα των κοινωνικών γονέων που επιθυμούν το παιδί αποκτάται είτε με υιοθεσία του τέκνου που θα γεννηθεί είτε με την έκδοση γονικής εντολής (parental order).</p> <p>Η γονική εντολή μπορεί να χορηγηθεί σε περιπτώσεις όπου ο ένας ή και οι δύο γονείς έχουν γενετική συγγένεια με το παιδί, δηλαδή ήταν δότης ωαρίων ή σπέρματος. Προηγουμένως η νομοθεσία επέτρεπε μόνο στα ζευγάρια να υποβάλουν αίτηση για γονική εντολή, ενώ από τον Ιανουάριο</p>

του 2019 επιτρέπεται και σε μονήρη άτομα να υποβάλουν αίτηση για γονική εντολή.

Καμία υφιστάμενη νομοθεσία δεν καθορίζει διακριτικές διατάξεις για ομόφυλα ζευγάρια. [Το άρθρο 54 παράγραφος 2 του HFEA 2008](#) προβλέπει ότι, όταν η αίτηση για γονική εντολή υποβάλλεται από δύο άτομα, οι αιτούντες πρέπει να είναι:

- α. ο σύζυγος και η σύζυγος,
- β. σύντροφοι με σύμφωνο συμβίωσης (ανεξαρτήτως του εάν πρόκειται για ετερόφυλο ή για ομόφυλο ζευγάρι) ή
- γ. δύο άτομα που ζουν ως σύντροφοι σε μια διαρκή οικογενειακή σχέση και δεν βρίσκονται σε απαγορευμένους βαθμούς συγγένειας μεταξύ τους.

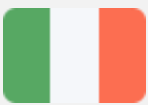
2. Οι [Κανονισμοί 2004, SI 2004/1511 της Αρχής Ανθρώπινης Γονιμοποίησης και Εμβρυολογίας \(Αποκάλυψη Πληροφοριών Δότη\)](#) προβλέπουν ότι τα άτομα που έχουν συλληφθεί με τη χρήση δοτών ωαρίων ή σπερμάτων έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τον δότη τους (πλήρες όνομα, τελευταία γνωστή διεύθυνση, ημερομηνία γέννησης και τόπος γέννησης) από την [Αρχή Ανθρώπινης Γονιμοποίησης και Εμβρυολογίας \(HFEA\)](#). Αυτοί οι κανονισμοί ισχύουν για άτομα που έχουν συλληφθεί από δωρεές που έγιναν μετά την 1^η Απριλίου 2005 και είναι τουλάχιστον 18 χρονών, κατά συνέπεια η πρώτη ομάδα ανθρώπων στην οποία ισχύουν οι κανονισμοί μπορεί να ζητήσει αυτές τις πληροφορίες το 2023.

Η ιστοσελίδα της Αρχής Ανθρώπινης Γονιμοποίησης και Εμβρυολογίας παραθέτει τις πληροφορίες που δυνατόν να έχουν άτομα που γεννήθηκαν από δωρεές ωαρίου και/ή σπέρματος μετά την 1^η Απριλίου 2005 και σημειώνει ότι οι δωρεές που έγιναν πριν από την 1^η Απριλίου 2005 έγιναν υπό συνθήκες ανωνυμίας. Ωστόσο, οι υπηρεσίες οικιακής γενετικής εξέτασης και αντιστοιχίας του DNA που είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο μπορεί θεωρητικά να οδηγήσουν στον εντοπισμό του δότη γενετικού υλικού, ανεξαρτήτως του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο έγινε η δωρεά.

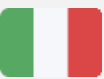
Επίσης, το Liverpool Women's NHS Foundation Trust διαχειρίζεται ένα [μητρώο δοτών](#) που βοηθά στη σύνδεση ατόμων που έχουν συλληφθεί από δότες πριν από την 1^η Αυγούστου 1991 με τον δότη και τα αδέρφια τους.

3. Στις κλινικές γονιμότητας που ελέγχονται από την Αρχή Ανθρώπινης Γονιμοποίησης και Εμβρυολογίας, οι δότες έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν γαμέτες για τη δημιουργία έως και δέκα οικογενειών. Σύμφωνα με την [ενότητα 31 του Human Fertilization and Embryology Act 1990](#), η Αρχή υποχρεούται να τηρεί μητρώο πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα όσων δωρίζουν σπέρμα, ωάρια ή έμβρυα. Το μητρώο περιέχει επίσης πληροφορίες για κάθε θεραπεία γονιμότητας που πραγματοποιήθηκε στο ΗΒ από την 1^η Αυγούστου 1991, όταν ιδρύθηκε η Αρχή. Ανεξάρτητα από το μητρώο αυτό, ορισμένες ρυθμιζόμενες κλινικές γονιμότητας στο Ηνωμένο Βασίλειο ενδέχεται να διαθέτουν μια λίστα επιλέξιμων δοτών. Οι πληροφορίες που είναι δυνατό να αποκαλυφθούν σχετικά με τον δότη, πριν από την απόφαση ενός ατόμου να ακολουθήσει θεραπεία γονιμότητας, περιορίζονται στα εξής:

- α. Φυσική περιγραφή (ύψος, βάρος, χρώμα ματιών και μαλλιών),

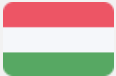
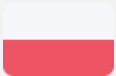

	<p>β. το έτος και η χώρα γέννησης. γ. Την εθνικότητα. δ. Αν έχει παιδιά τη στιγμή της δωρεάς, πόσα και το φύλο τους. ε. Την οικογενειακή του κατάσταση. στ. Το ιατρικό του ιστορικό. ζ. Μια προσωπική περιγραφή και μήνυμα καλής θέλησης σε πιθανά παιδιά (εάν επέλεξαν να γράψουν ένα κατά τη στιγμή της δωρεάς).</p> <p>Όσον αφορά την υγεία των δωτών, ο Κώδικας Πρακτικής του 2021 της Αρχής ορίζει τα κριτήρια επιλογής των δωτών με βάση την ηλικία, την υγεία και το ιατρικό τους ιστορικό. Αυτό περιλαμβάνει έλεγχο πιθανών δωτών για σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις και γενετικό έλεγχο για αυτοσωμικά υπολειπόμενα γονίδια/κίνδυνο μετάδοσης κληρονομικών παθήσεων. Ο πιθανός δότης συμπληρώνει επίσης ένα ερωτηματολόγιο υγείας και υποβάλλεται σε συνέντευξη.</p> <p>4. Τα ομόφυλα ζευγάρια έχουν δικαίωμα να υιοθετήσουν ένα παιδί με τον ίδιο τρόπο όπως τα ετερόφυλα ζευγάρια. Σύμφωνα με τις ενότητες 49-51 του νόμου για τα παιδιά και την υιοθεσία του 2002, μπορεί να υποβληθεί αίτηση για υιοθεσία από άτομο ηλικίας 21 ετών και άνω που εμπίπτει στις ακόλουθες κατηγορίες:</p> <p>α. Μονήρες άτομο. β. Έγγαμος (ανεξαρτήτως του εάν πρόκειται για ετερόφυλο ή για ομόφυλο ζευγάρι). γ. Σε σύμφωνο συμβίωσης (ανεξαρτήτως του εάν πρόκειται για ετερόφυλο ή για ομόφυλο ζευγάρι). δ. Ανύπαντρο ζευγάρι (ανεξαρτήτως του εάν πρόκειται για ετερόφυλο ή για ομόφυλο ζευγάρι). ε. Σύντροφος του γονέα του παιδιού.</p> <p>Υπό κάποιες προϋποθέσεις μπορεί να επιτραπεί σε άτομο κάτω των 21 ετών να υιοθετήσει ένα παιδί. Για παράδειγμα εάν ένα μέλος ενός ζευγαριού είναι ο βιολογικός γονέας του παιδιού, εφόσον είναι άνω των 18 ετών και το άλλο μέλος του ζευγαριού είναι άνω των 21 ετών.</p> <p>Εκτός από τα παραπάνω, όποιος υποβάλλει αίτηση για δικαστική διάταξη υιοθεσίας, είτε ως μεμονωμένο άτομο είτε ως μέλος ενός ζευγαριού, πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:</p> <p>α. Να έχει σταθερή και μόνιμη κατοικία στο Ηνωμένο Βασίλειο, στα Νησιά Τσάνελ ή τη Νήσο του Μαν. β. Να έχει διαμείνει στο Ηνωμένο Βασίλειο για τουλάχιστον ένα έτος πριν από την έναρξη της διαδικασίας υιοθεσίας.</p>
 <p>Ιρλανδία</p>	<p>1. Παρ' όλο που δεν υφίστανται συγκεκριμένες νομοθετικές ρυθμίσεις για τη μέθοδο της παρένθετης μητρότητας, συζητείται προτεινόμενη νομοθεσία η οποία δεν επιτρέπει διακρίσεις ανάμεσα σε ομόφυλα ζευγάρια και μονήρη άτομα.</p> <p>2. Δεν υπάρχει νομικό δικαίωμα για ένα ζευγάρι/άτομο που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί να γνωρίζει την πλήρη ταυτότητα ενός δότη γαμετών. Οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στους πιθανούς γονείς περιλαμβάνουν σωματικά χαρακτηριστικά (χρώμα μαλλιών, χρώμα ματιών, εθνικότητα,</p>

	<p>ύψος, βάρος), ομάδα αίματος, κατάσταση κυτταρομεγαλοϊού, επαγγελματική κατάσταση, ενδιαφέροντα κ.ά.</p> <p>Ωστόσο, ένα παιδί που γεννιέται μέσω ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής έχει δικαίωμα να γνωρίζει την ταυτότητα του δότη γαμετών του. Οι ιατρικές εγκαταστάσεις για την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή διατηρούν αρχεία με πληροφορίες σχετικές με την ταυτότητα του δότη και διαβιβάζουν αυτές τις πληροφορίες στον Υπουργό Υγείας, ο οποίος διατηρεί ένα αντίστοιχο Εθνικό Μητρώο (National Donor-Conceived Person Register).</p> <p>3. Η ανωνυμία δότη απαγορεύεται. Το εθνικό μητρώο για παιδιά που προήλθαν από δότη κατέχει πληροφορίες τόσο για το τέκνο όσο και για τον ίδιο τον δότη. Είναι ένα μητρώο πληροφοριών που περιέχει στοιχεία όλων των ατόμων που γεννήθηκαν ή εμπλέκονται στην ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή όπου το παιδί, οι γονείς του και ο δότης έχουν πρόσβαση στις αντίστοιχες ταυτοποιητικές πληροφορίες και τα στοιχεία επικοινωνίας τους υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Το παιδί έχει επίσης πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα πιθανά ετεροθαλή αδέρφια του.</p> <p>Οι καταχωρίσεις στο μητρώο περιλαμβάνουν στοιχεία όπως το όνομα, η διεύθυνση, η ημερομηνία και ο τόπος γέννησης, καθώς και πληροφορίες σχετικά με το φύλο του παιδιού.</p> <p>Σύμφωνα με την προτεινόμενη νομοθεσία (νομοσχέδιο για την υποβοηθούμενη ανθρώπινη αναπαραγωγή του 2022) προβλέπεται η δημιουργία Εθνικού Μητρώου Παρένθετης Μητρότητας που θα περιέχει πληροφορίες για όλα τα μέρη εμπλεκόμενα στην παρένθετη μητρότητα (συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε δότη) και τις γονικές διαταγές.</p> <p>Οι πληροφορίες δυνατόν να παρέχονται κατόπιν αίτησης, σε ενήλικο που γεννήθηκε με παρένθετη μητρότητα και θα λειτουργεί παράλληλα με το εθνικό μητρώο για παιδιά που προήλθαν από δότη (National Donor-Conceived Person Register).</p> <p>Δεν υπάρχει νομοθετική περιοριστική διάταξη σχετικά με τον αριθμό των φορών που ένα άτομο μπορεί να δωρίσει γαμέτες.</p> <p>4. Σύμφωνα με τον νόμο, έχουν το δικαίωμα να υιοθετήσουν παιδί τόσο παντρεμένα ζευγάρια όσο και ζευγάρια που συμβιώνουν ή συγκατοικούν (για τουλάχιστον 3 χρόνια), καθώς επίσης και μονήρη άτομα. Η νομοθεσία δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ ετερόφυλων και ομόφυλων ζευγαριών.</p> <p>Για να υιοθετήσει κάποιος ένα παιδί στην Ιρλανδία πρέπει να είναι τουλάχιστον 21 ετών και να κατοικεί στη χώρα. Δεν υπάρχει ανώτατο όριο ηλικίας για τους θετούς γονείς.</p>
 <p>Ισπανία</p>	<p>1. Ο θεσμός της παρένθετης μητρότητας απαγορεύεται ρητώς. Επιπλέον, ο πρόσφατα εγκριθείς Οργανικός Νόμος 1/2023, που τροποποιεί τον Οργανικό Νόμο 2/2010 για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και την οικειοθελή διακοπή της εγκυμοσύνης, αναγνωρίζει το δικαίωμα στην άμβλωση και αντιμετωπίζει την παρένθετη μητρότητα ως σοβαρή παραβίαση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων και μορφή βίας κατά των γυναικών.</p> <p>2. Η δωρεά γαμετών είναι ανώνυμη και τα προσωπικά στοιχεία των δωρητών προστατεύονται από τις τράπεζες γαμετών και, ανάλογα, από</p>

	<p>τα μητρώα δωρητών και τα κέντρα αναπαραγωγής. Τα παιδιά που γεννιούνται έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν γενικές πληροφορίες για τους δωρητές, αλλά χωρίς ταυτοποίηση, είτε για τον εαυτό τους είτε για λογαριασμό των γονέων τους. Το ίδιο δικαίωμα ισχύει και για τους λήπτες γαμετών και εμβρύων. Η αποκάλυψη της ταυτότητας των δωρητών επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος για το παιδί ή για λόγους ποινικής δικονομίας. Παράλληλα, είναι περιορισμένης φύσης και δεν συνεπάγεται δημοσιότητα της ταυτότητας των δωρητών.</p> <p>3. Το Κεφάλαιο VII του Νόμου 14/2006 αναφέρεται στις τεχνικές υποβοηθούμενης αναπαραγωγής και περιλαμβάνει τους όρους για τα εθνικά μητρώα υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής. Αυτά περιλαμβάνουν το μητρώο δωρητών και το μητρώο εθνικών δραστηριοτήτων και αποτελεσμάτων των κέντρων υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Επιπλέον, τα κέντρα υποχρεούνται να παρέχουν ακριβείς πληροφορίες στις αρχές σχετικά με αυτά τα δύο μητρώα.</p> <p>Σύμφωνα με τον νόμο, ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός παιδιών που γεννιούνται με χρήση γαμετών από τον ίδιο δότη δεν μπορεί να υπερβαίνει τα έξι.</p> <p>4. Σε ό,τι αφορά την υιοθεσία παιδιών, τόσο τα ομόφυλα όσο και τα ετερόφυλα ζευγάρια έχουν ίσα δικαιώματα. Επίσης, ανύπαντρα ζευγάρια και μονήρη άτομα έχουν το δικαίωμα να υιοθετήσουν παιδί με τις ίδιες προϋποθέσεις και ίδια διαδικασία όπως τα ετερόφυλα ζευγάρια.</p>
 <p>Ιταλία</p>	<p>1. Η πρακτική της παρένθετης μητρότητας απαγορεύεται πλήρως, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του Νόμου 40/2004, η παραβίαση των οποίων συνεπάγεται ποινικές κυρώσεις. Συγκεκριμένα, όσοι μεσολαβούν, οργανώνουν ή διαφημίζουν την παρένθετη μητρότητα τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης από 3 μήνες έως 2 έτη και χρηματική ποινή από €600.000 έως €1.000.000. Το ιατρικό προσωπικό που συμμετέχει σε τέτοιες πρακτικές αντιμετωπίζει τον κίνδυνο αφαίρεσης της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος για περίοδο από 1 έως 3 έτη. Όσον αφορά την εμπορευματοποίηση γαμετών, τον Απρίλιο του 2014 το Ιταλικό Συνταγματικό Δικαστήριο επέτρεψε τη μεταφορά τους μόνο σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις ετερόλογης γονιμοποίησης. Η απαγόρευση αυτή στην Ιταλία οδήγησε πολλούς πολίτες να αναζητούν πρακτικές παρένθετης μητρότητας σε ξένες χώρες όπου επιτρέπεται. Ως αποτέλεσμα, από την πρακτική αυτή έχουν προκύψει κάποια νομικά ζητήματα για την ιταλική έννομη τάξη όπως: αν πολίτες που χρησιμοποιούν παρένθετη μητρότητα στο εξωτερικό, παραβιάζοντας το εθνικό δίκαιο, δύναται να διωχθούν, αν δύναται να διωχθούν, όταν ζητούν την καταχώριση του πιστοποιητικού γέννησης του παιδιού στην Ιταλία, και αν το πιστοποιητικό γέννησης που έχει εκδοθεί στο εξωτερικό και αναγνωρίζει την καταγωγή του παιδιού που γεννήθηκε μέσω παρένθετης μητρότητας μπορεί να καταχωριστεί στα σχετικά μητρώα της Ιταλίας.</p> <p>Στο πλαίσιο προσπαθειών για περιορισμό της χρήσης της παρένθετης μητρότητας στο εξωτερικό, συζητούνται αυτή τη στιγμή δύο νομοσχέδια στη Βουλή που αποσκοπούν στη δίωξη της πρακτικής αυτής, όταν πραγματοποιείται από Ιταλούς πολίτες, ακόμη και όταν η χώρα όπου διενεργείται η παρένθετη μητρότητα δεν θεωρεί την πράξη παράνομη.</p> <p>2. Δεν έχει απαντηθεί.</p>

	<p>3. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>4. Η υιοθεσία επιτρέπεται σε μονήρη άτομα σε τέσσερις συγκεκριμένες περιπτώσεις:</p> <p>α. Από άτομα που έχουν συγγενική σχέση μέχρι τον έκτο βαθμό ή έχουν προϋπάρχουσα σταθερή και συνεχή σχέση, όταν το παιδί είναι ορφανό από πατέρα και μητέρα.</p> <p>β. Από τον/την σύζυγό τους, όταν το παιδί είναι το δικό τους παιδί, συμπεριλαμβανομένων των υιοθετημένων παιδιών τους ή των παιδιών του άλλου συζύγου.</p> <p>γ. Όταν το παιδί έχει αναπηρία και έχει μείνει ορφανό και από τους δύο γονείς.</p> <p>δ. Όταν είναι αδύνατο να παρασχεθεί προϋιοθεσία για παρατεταμένη χρονική περίοδο και το παιδί έχει μείνει ορφανό και από τους δύο γονείς.</p> <p>Σε όλες τις "ειδικές περιπτώσεις" διαδικασίες υιοθεσίας, το αρμόδιο δικαστήριο πρέπει να επαληθεύσει ότι η υιοθεσία εξυπηρετεί το καλύτερο συμφέρον του παιδιού. Τα ομόφυλα ζευγάρια είτε είναι παντρεμένα είτε απλώς ζουν μαζί επιτρέπεται να υιοθετήσουν μόνο τα δικά τους βιολογικά παιδιά.</p>
 <p>Κροατία</p>	<p>1. Η παρένθετη μητρότητα δεν επιτρέπεται.</p> <p>2. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>3. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>4. Δεν έχει απαντηθεί.</p>
 <p>Λετονία</p>	<p>1. Η πρακτική της παρένθετης μητρότητας δεν ρυθμίζεται νομικά.</p> <p>2. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>3. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>4. Δεν έχει απαντηθεί.</p>
 <p>Λιθουανία</p>	<p>1. Η πρακτική της παρένθετης μητρότητας απαγορεύεται.</p> <p>2. Σύμφωνα με τον νόμο για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, τα προσωπικά δεδομένα του δότη/δοτών των γαμετών ή του εμβρύου, καθώς και του ζευγαριού/ατόμου που επιθυμεί να αποκτήσει τέκνο, θεωρούνται εμπιστευτικά και η αποκάλυψη τους απαγορεύεται και από τις δύο πλευρές, καθώς και στο ίδιο το παιδί. Δυνατόν όμως να γνωστοποιηθούν στον δότη ή στο παιδί μόνο με εξουσιοδότηση του δικαστηρίου, εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι όπως λόγοι υγείας. Εφόσον ο δότης συμφωνεί, τα προσωπικά του δεδομένα δύναται να γνωστοποιηθούν στο παιδί, αφού συμπληρώσει την ηλικία της ενηλικίωσης ή αποκτήσει πλήρη νομική ικανότητα.</p> <p>3. Σύμφωνα με τον νόμο για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, τα δεδομένα που αφορούν την αποθήκευση, διανομή και χρήση γαμετών και εμβρύων, καθώς και τα δεδομένα που αφορούν τα παιδιά που γεννιούνται με ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή καταγράφονται στο Μητρώο Δοτών και Παραληπτών Ανθρώπινων Ιστών, Κυττάρων και Οργάνων.</p>

	<p>Οι δότες μπορούν να δωρίσουν γαμέτες για έως και πέντε διαφορετικές περιπτώσεις.</p> <p>4. Το δικαίωμα υιοθεσίας παιδιού μπορεί να ασκείται από παντρεμένα ζευγάρια και, σε εξαιρετικές περιπτώσεις από μονήρη άτομα. Η απάντηση δεν αναφέρεται σε ομόφυλα ζευγάρια.</p>
 <p>Λουξεμβούργο</p>	<p>1. Σε γενικές γραμμές δεν υπάρχει απαγόρευση της παρένθετης μητρότητας, αλλά δεν υπάρχει επίσης και συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση που να καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για αυτήν.</p> <p>Η Βουλή εξετάζει επί του παρόντος το σχέδιο νόμου 6568A που θα ρυθμίζει το δικαίωμα στην παρένθετη μητρότητα. Παρ' όλο που ο νόμος δεν απαγορεύει επίσημα την παρένθετη μητρότητα, είναι σαφές ότι θέση του κοινοβουλίου είναι ότι οι εμπορικές μορφές παρένθετης μητρότητας είναι παράνομες.</p> <p>2. Προς το παρόν οι νόμοι επιτρέπουν σε μια γυναίκα να παραμείνει ανώνυμη ακόμη κι αν είναι η βιολογική μητέρα του παιδιού. Το νομοσχέδιο 7674 που συζητείται στο κοινοβούλιο θα επιτρέψει σε παιδιά που προέρχονται από τεχνητή γονιμοποίηση να εντοπίσουν την ταυτότητα του δότη γαμετών, αλλά και να μάθουν για τη μητέρα τους σε περίπτωση ανώνυμης γέννησης. Πρόκειται για νομοσχέδιο που αντιμετωπίζει κριτικές, ιδίως από ιατρική άποψη. Μόνο το παιδί θα έχει πρόσβαση σε πληροφορίες για τον δότη γαμετών.</p> <p>3. Δεν υπάρχει ειδικό μητρώο για τους δότες. Παρ' όλα αυτά, η νομοθεσία για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή απαιτεί τη διατήρηση της απόλυτης εμπιστευτικότητας των ιατρικών αρχείων που σχετίζονται με τις διαδικασίες της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών για τους δότες.</p> <p>Δεν υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία σχετικά με τον αριθμό των φορών που ένα άτομο μπορεί να δωρίσει γαμέτες.</p> <p>4. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, η υιοθεσία στο Λουξεμβούργο βασίζεται στην αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Ο νόμος τονίζει ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου ή η οικογενειακή κατάσταση δεν πρέπει να αποτελούν λόγο για διακρίσεις στη διαδικασία υιοθεσίας. Επομένως, τα ομόφυλα ζευγάρια έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τα ετερόφυλα ζευγάρια όσον αφορά την υιοθεσία. Όσον αφορά τα μονήρη άτομα, παρέχεται σε αυτά μόνο το δικαίωμα της απλής υιοθεσίας. Στο Λουξεμβούργο, υπάρχει διάκριση μεταξύ απλής και απόλυτης υιοθεσίας. Στην περίπτωση απόλυτης υιοθεσίας τερματίζεται η σχέση μεταξύ βιολογικών γονέων και παιδιού, ενώ στην απλή διατηρούνται ορισμένοι δεσμοί με τους βιολογικούς γονείς.</p> <p>Σύμφωνα με το σχέδιο νόμου 8228 που κατατέθηκε πρόσφατα και αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου σχετικά με τα δικαιώματα υιοθεσίας, τα μονήρη άτομα θα έχουν δικαίωμα στην απόλυτη υιοθεσία.</p>
 <p>Ολλανδία</p>	<p>1. Δεν υφίσταται σαφής νομοθετική ρύθμιση για την παρένθετη μητρότητα. Ωστόσο, σχετικό νομοσχέδιο θα υποβληθεί σύντομα προς εξέταση στη Βουλή.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Η χρήση ανώνυμων δοτών σε κλινικές ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής απαγορεύεται. 3. Το Ίδρυμα για Δεδομένα Δοτών Τεχνητής Γονιμοποίησης (Stichting donorgegevens kunstmatige bevruchting) τηρεί κρατικό μητρώο με τα δεδομένα δοτών σπέρματος, ωαρίων και εμβρύων στην Ολλανδία. Αυτά τα αρχεία παρέχονται κατόπιν αιτήματος στο άτομο που έχει συλληφθεί ή στον γονέα του. Ένας δότης δύναται να δώσει γαμέτες έως και 25 διαφορετικές περιπτώσεις με μέγιστο όμως αριθμό γυναικών τις 12. 4. Δεν έχει απαντηθεί.
 <p>Ουγγαρία</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η παρένθετη μητρότητα απαγορεύεται. 2. Δεν έχει απαντηθεί. 3. Δεν έχει απαντηθεί. 4. Απαγορεύεται σε ομόφυλα ζευγάρια η υιοθεσία παιδιών και ο νόμος δεν ενθαρρύνει επίσης τα μονήρη άτομα να υιοθετήσουν. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις ένα μονήρες άτομο έχει το δικαίωμα να υιοθετήσει και αυτό απαιτεί τη συγκατάθεση του αρμόδιου υπουργού.
 <p>Πολωνία</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η παρένθετη μητρότητα δεν επιτρέπεται. 2. Ένα άτομο που προήλθε από τεχνητή γονιμοποίηση έχει το δικαίωμα, κατά την ενηλικίωσή του, να λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την υγεία του δότη γενετικού υλικού, καθώς και για την ημερομηνία και τον τόπο γέννησής του. 3. Τηρείται μητρώο που περιλαμβάνει τα ιατρικά στοιχεία των δοτών γαμετών. Δεν υπάρχει ρύθμιση ως προς τον αριθμό των διαδοχικών δωρεών γαμετών που μπορεί να προσφέρει ένας δότης. 4. Τα ομόφυλα ζευγάρια δεν έχουν το δικαίωμα υιοθεσίας, ενώ τα μονήρη άτομα διατηρούν την επιλογή να το πράξουν.
 <p>Πορτογαλία</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ο Νόμος 32/2006 απαγορεύει την εμπορική παρένθετη μητρότητα και θεωρείται ποινικό αδίκημα οποιαδήποτε πληρωμή εκτός από τα αποδεδειγμένα ιατρικά έξοδα. Δικαιούχοι της παρένθετης μητρότητας μπορεί να είναι: μονήρης γυναίκα ή ετερόφυλο ζευγάρι ή ζευγάρι από δυο γυναίκες που πληρούν τις συγκεκριμένες ιατρικές και άλλες προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται στον νόμο και απαιτούν τουλάχιστον ένας από τους προαναφερόμενους να παρέχει το γενετικό υλικό για τη διαδικασία. Σε αυτή τη διαδικασία η συμμετοχή των γαμετών της κυοφορούσας δεν είναι δυνατή. 2. Άτομα που προήλθαν από ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή και είναι 18 ετών και άνω έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν πληροφορίες από το Εθνικό Συμβούλιο Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής σχετικά με την ταυτότητα του δότη. Άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω έχουν το δικαίωμα να ενημερώνονται για γεγονότα που μπορεί να αποτελέσουν νομικό εμπόδιο για έναν προγραμματισμένο γάμο. Πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του δότη δυνατόν επίσης να παρέχονται για σημαντικούς λόγους με απόφαση του δικαστηρίου.

	<p>3. Τα προσωπικά δεδομένα που σχετίζονται με τις διαδικασίες ιατρικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των δικαιούχων, των δωτών, των παρένθετων εγκύων και των παιδιών που γεννιούνται μέσω αυτών των διαδικασιών, υπόκεινται στη νομοθεσία περί Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων, των Προσωπικών Γενετικών Πληροφοριών και των Πληροφοριών Υγείας.</p> <p>Δεν υφίσταται νομοθεσία που να ρυθμίζει τον ακριβή αριθμό των δωρεών, ωστόσο το Εθνικό Συμβούλιο Ιατρικής Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής έχει εκδώσει οδηγό που ορίζει τα πρότυπα για τη λειτουργία των κέντρων ιατρικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Σύμφωνα με αυτό τον οδηγό, συνιστάται ο κάθε άνδρας δότης να μην συνεισφέρει γαμέτες για περισσότερες από 8 οικογένειες. Όσον αφορά τις γυναίκες δότριες, απαγορεύεται να προσφέρουν δωρεές περισσότερες από 4 φορές στη ζωή τους, ανεξάρτητα από το αν η δωρεά οδήγησε ή όχι σε εγκυμοσύνη.</p> <p>4. Τα ομόφυλα ζευγάρια έχουν δικαίωμα στην υιοθεσία. Η απάντηση δεν αναφέρεται σε μονήρη άτομα.</p>
 <p>Ρουμανία</p>	<p>1. Στη Ρουμανία απουσιάζει το νομικό πλαίσιο για την παρένθετη μητρότητα, παρά το γεγονός ότι υπάρχει σχετικό σχέδιο νόμου για σχεδόν μία δεκαετία, διότι, παρά την απουσία νομικής απαγόρευσης, η διαδικασία χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα και ασάφεια.</p> <p>2. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>3. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>4. Τα μονήρη άτομα και τα ομόφυλα ζευγάρια δεν έχουν δικαίωμα στην υιοθεσία.</p>
 <p>Σλοβακία</p>	<p>1. Η Σλοβακική Δημοκρατία ανήκει στις χώρες που δεν έχουν ειδική νομοθεσία για την αναγνώριση της παρένθετης μητρότητας. Συγκεκριμένα, η χώρα δεν υποστηρίζει την έννοια της παρένθετης μητρότητας και αυτό αποτυπώνεται έμμεσα μέσα από επιμέρους διατάξεις ορισμένων νομοθετικών ρυθμίσεων.</p> <p>2. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>3. Δεν έχει απαντηθεί.</p> <p>4. Δεν έχει απαντηθεί.</p>
 <p>Σλοβενία</p>	<p>1. Παρ' όλο που η παρένθετη μητρότητα δεν απαγορεύεται άμεσα, η εφαρμογή της είναι πρακτικά αδύνατη. Συγκεκριμένα, το άρθρο 7 του νόμου για την ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή ορίζει ότι μια γυναίκα που επιθυμεί να παραχωρήσει το παιδί της σε τρίτο πρόσωπο (παρένθετη μητρότητα), είτε με αμοιβή είτε δωρεάν, δεν δικαιούται να υποβληθεί σε ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή. Περαιτέρω, ο Ποινικός Κώδικας επιβάλλει ποινή φυλάκισης έως τριών ετών σε όσους παράνομα εφαρμόζουν τη διαδικασία γονιμοποίησης με βιοϊατρική βοήθεια με σκοπό την παρένθετη μητρότητα.</p> <p>Επιπλέον, η παρένθετη μητρότητα απαγορεύεται από τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, όπου ορίζεται: «Σε περίπτωση μειωμένης γονιμότητας, ο γιατρός προσφέρει συμβουλευτική και λογική χρήση διαδικασιών βιοϊατρικής θεραπείας. Η παρένθετη μητρότητα δεν επιτρέπεται».</p>

	<p>2. Ο περί Θεραπείας Υπογονιμότητας και Διαδικασιών Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Τεκνοποίησης Νόμος προβλέπει τη διασφάλιση της ανωνυμίας των προσωπικών δεδομένων και των δεδομένων υγείας του δότη, με εξαίρεση τις πληροφορίες σχετικά με την υγεία τις οποίες μπορεί να ζητήσει από το κέντρο ένα παιδί τουλάχιστον 15 ετών ή να ζητηθούν από τον νόμιμο εκπρόσωπο του παιδιού (με την άδεια του δικαστηρίου). Στην περίπτωση ιατρικών λόγων που σχετίζονται με την υγεία του παιδιού, παρέχονται πληροφορίες σχετικά με την υγεία του δότη. Ο γιατρός του παιδιού έχει το δικαίωμα πρόσβασης, για λόγους υγείας, στο ενιαίο μητρώο δωτών. Σε ακραίες περιπτώσεις, μπορεί επίσης να επικοινωνήσει με τον δότη και ο δότης να παράσχει ιατρική βοήθεια στο παιδί (ανώνυμα). Εντούτοις, ένα παιδί που προκύπτει μέσω βιοϊατρικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής με δωρισμένους γαμέτες δεν έχει το δικαίωμα να πληροφορηθεί την πραγματική ταυτότητα του δότη.</p> <p>Εάν ο Υπουργός Υγείας κρίνει ότι πολλαπλά κέντρα ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής μπορούν να πραγματοποιούν την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή με γαμέτες από δότες, ένα από αυτά εξουσιοδοτείται να τηρεί ενιαίο μητρώο δωτών γαμετών.</p> <p>3. Το εξουσιοδοτημένο κέντρο πρέπει να καταχωρίζει στο ενοποιημένο μητρώο δωρητών πληροφορίες σχετικά με τους δότες, συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών δεδομένων και των δεδομένων υγείας τους, την ημερομηνία δωρεάς και χρήσης των γαμετών, τα αποτελέσματα των εξετάσεών τους, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τη γέννηση των παιδιών που προκύπτουν μέσω βιοϊατρικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Το κέντρο υποχρεούται να διατηρεί τα δεδομένα για χρονικό διάστημα που είναι εύλογο σύμφωνα με τους κανόνες της ιατρικής επιστήμης και εμπειρίας, με μέγιστο όριο τα 50 έτη. Τα δεδομένα αποτελούν εμπιστευτικές πληροφορίες.</p> <p>Η χρήση γαμετών από έναν μόνο δότη περιορίζεται στη δυνατότητα απόκτησης παιδιών από δύο διαφορετικές οικογένειες κατ' ανώτατο όριο.</p> <p>4. Σύμφωνα με τον νόμο, τόσο οι σύζυγοι όσο και οι σύντροφοι, είτε πρόκειται για ετερόφυλα είτε ομόφυλα ζευγάρια, έχουν το δικαίωμα να υιοθετήσουν από κοινού ένα παιδί, ενώ ένα από αυτά τα άτομα μπορεί επίσης να υιοθετήσει το παιδί του συζύγου ή της συζύγου του. Κατ' εξαίρεση, ένα παιδί μπορεί να υιοθετηθεί από μονήρες άτομο, εάν αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού.</p>
 <p>Σουηδία</p>	<p>1. Ούτε η εμπορική ούτε η αλτρουιστική παρένθετη μητρότητα επιτρέπεται.</p> <p>2. Σύμφωνα με τον νόμο για τη γενετική ακεραιότητα (2006:351), οι δωρητές και οι αποδέκτες παραμένουν ανώνυμοι μεταξύ τους. Οι γιατροί επιλέγουν γενετικό υλικό από κατάλληλους δότες ή ωάρια και οι πληροφορίες τους φυλάσσονται σε ειδικό νοσοκομειακό αρχείο για τουλάχιστον 70 χρόνια. Το 2019 εισήχθησαν ορισμένες σημαντικές αλλαγές που επιτρέπουν στα παιδιά να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τους δότες τους. Ένα παιδί που έχει προκύψει μέσω υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, με τη χρήση αναπαραγωγικών κυττάρων που δεν ανήκουν στους γονείς του, έχει πλέον το δικαίωμα να ενημερωθεί σχετικά από τους γονείς του. Επιπλέον, κανονισμοί παρέχουν τη δυνατότητα στα παιδιά να λαμβάνουν πληροφορίες για άλλα άτομα που έχουν προκύψει από θεραπεία με αναπαραγωγικά κύτταρα από τον ίδιο δότη. Σε αυτή τη διαδικασία η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας μπορεί να παράσχει βοήθεια στα άτομα, στην προσπάθειά</p>

	<p>τους να εντοπίσουν καταγεγραμμένες πληροφορίες σχετικά με τους δότες στα ειδικά νοσοκομειακά αρχεία.</p> <p>3. Σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις γενικές συμβουλές του Εθνικού Συμβουλίου Υγείας και Πρόνοιας, ένας δότης σπέρματος ή ωαρίων μπορεί να κάνει δωρεά σε 6 οικογένειες κατ' ανώτατο όριο, εκτός εάν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι.</p> <p>Οι δότες υπόκεινται πάντοτε σε ερευνητικές διαδικασίες που περιλαμβάνουν αιματολογικές εξετάσεις, συνεντεύξεις και δηλώσεις υγείας. Σημειώνεται πως δεν υπάρχει προς το παρόν Εθνικό Μητρώο Δοτών που να διανέμει πληροφορίες σε όλες τις κλινικές στη χώρα. Όλη η διαδικασία της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής με δωρεά γαμετών καταγράφεται αναλυτικά σε ένα ειδικό μητρώο ποιότητας, γνωστό ως “Εθνικό Μητρώο Ποιότητας για Υποβοηθούμενη Αναπαραγωγή” (Q-IVF). Ο κύριος σκοπός του μητρώου αυτού είναι η συνεχής παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της θεραπείας και η παρακολούθηση ενδεχόμενων ιατρικών κινδύνων για παιδιά και ζευγάρια που υποβάλλονται σε αυτήν. Επιπλέον, το μητρώο χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της ποιότητας της εργασίας των κλινικών και μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για επιστημονικές έρευνες.</p> <p>4. Σύμφωνα με τη σουηδική νομοθεσία, οι σύζυγοι κοινού δικαίου (συγκατοικούντες), τα παντρεμένα ζευγάρια και τα μονήρη άτομα έχουν το δικαίωμα να υιοθετούν. Η σουηδική νομοθεσία σχετικά με τον γάμο και τη συμβίωση είναι ουδέτερη ως προς το φύλο, προσφέροντας στα ομόφυλα ζευγάρια την ίδια δυνατότητα υιοθεσίας όπως τα ετερόφυλα ζευγάρια.</p>
 <p>Τσεχία</p>	<p>1. Η παρένθετη μητρότητα δεν απαγορεύεται αλλά στερείται συγκεκριμένων ρυθμίσεων. Σύμφωνα με την επικρατούσα αρχή η νόμιμη μητέρα είναι πάντα η βιολογική μητέρα και δεν υπάρχει προς το παρόν κατάλληλη νομοθετική ρύθμιση για τη σύναψη σύμβασης ειδικά για παρένθετη μητρότητα. Εξαιτίας αυτού, προτείνεται η αντιμετώπιση της παρένθετης μητρότητας μέσω της διαδικασίας της υιοθεσίας στο μέλλον. Ωστόσο, εάν η κυοφορούσα επιλέξει να κρατήσει το παιδί, η βιολογική μητέρα (παροχέα ωαρίων) δεν έχει τη δυνατότητα να επιβάλει την υιοθεσία. Η προαναφερθείσα ασάφεια και η έλλειψη διαφάνειας στην τσεχική νομοθεσία σχετικά με την παρένθετη μητρότητα δίνει χώρο για πολλές ερμηνείες. Στο πλαίσιο της αρχής του “ό,τι δεν απαγορεύεται είναι επιτρεπτό,” στην Τσεχική Δημοκρατία η παρένθετη μητρότητα μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί από άτομα που επιθυμούν να αποκτήσουν ένα δικό τους παιδί, αλλά δεν έχουν κατάλληλο σύντροφο. Το Συνταγματικό Δικαστήριο έλαβε την ίδια θέση για το ζήτημα της παρένθετης μητρότητας για ομόφυλα ζευγάρια.</p> <p>2. Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία, απαιτείται η αμοιβαία ανωνυμία των δοτών. Αυτό σημαίνει ότι ο παροχέας υπηρεσιών υποβοηθούμενης αναπαραγωγής δεν έχει το δικαίωμα ούτε την υποχρέωση να αποκαλύπτει πληροφορίες σχετικά με τον δότη στο υπογόνιμο ζευγάρι ή στο παιδί που προέκυψε από τη χρήση του γενετικού του υλικού. Αυτή η αρχή ισχύει εξίσου και αντίστροφα. Εξαίρεση από την αρχή της ανωνυμίας αποτελούν τα δεδομένα υγείας του δότη, τα οποία ο παροχέας πρέπει να διατηρεί για τουλάχιστον 30 χρόνια. Κατόπιν γραπτού αιτήματος, μπορεί να γνωστοποιηθούν τα δεδομένα αυτά σε</p>

	<p>ένα υπογόνιμο ζευγάρι ή σε έναν ενήλικο που γεννήθηκε από υποβοηθούμενη αναπαραγωγή.</p> <p>3. Σύμφωνα με την παρούσα νομοθεσία, δεν υπάρχει υποχρεωτικό κεντρικό μητρώο όπου οι πληροφορίες για τους δότες καταχωρίζονται και κοινοποιούνται. Επομένως, ένα άτομο μπορεί να δωρίσει σπέρμα ή άλλα γενετικά υλικά περισσότερες από μία φορές, και η νομοθεσία δεν ορίζει έναν ανώτατο αριθμό δωρεών ανά άτομο.</p> <p>4. Κάθε γονέας έχει το δικαίωμα να ακολουθήσει τη διαδικασία της υιοθεσίας ως ανεξάρτητο άτομο. Ενώ το μονήρες άτομο μπορεί να υιοθετήσει ένα παιδί από μόνο του, το δικαίωμα της κοινής υιοθεσίας ανήκει αποκλειστικά σε παντρεμένα ζευγάρια. Επιπλέον, προκειμένου να υπάρξει υιοθεσία, πρέπει να υπάρχει διαφορά ηλικίας τουλάχιστον 16 ετών μεταξύ του θετού γονέα και του παιδιού.</p>
 <p>Φινλανδία</p>	<p>1. Η παρένθετη μητρότητα απαγορεύεται.</p> <p>2. Ένα άτομο που γεννήθηκε με τη βοήθεια ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής έχει το δικαίωμα, μόλις συμπληρώσει την ηλικία των 18 ετών, να λάβει ένα αντίγραφο της συναίνεσης που αφορά τη θεραπεία αναπαραγωγής και να αποκτήσει πρόσβαση στον κωδικό του δότη. Ως εκ τούτου, μπορεί να πληροφορηθεί την ταυτότητα του δότη.</p> <p>3. Σύμφωνα με τον νόμο για τις θεραπείες υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, η Εθνική Εποπτική Αρχή για την Πρόνοια και την Υγεία (Valvira) διατηρεί μητρώο δωτών γαμετών και εμβρύων για τις θεραπείες υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Το μητρώο περιλαμβάνει τα στοιχεία ταυτότητας κάθε δότη και πληροφορίες σχετικά με τον κωδικό του.</p> <p>Επιτρέπεται η πολλαπλή δωρεά γαμετών από έναν δότη. Ωστόσο, όταν οι γαμέτες ενός δότη έχουν οδηγήσει στη γέννηση απογόνων για πέντε αποδέκτες θεραπειών υποβοηθούμενης γονιμότητας, τότε οι γαμέτες που προέρχονται από αυτό τον δότη δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιηθούν.</p> <p>4. Μόνο τα παντρεμένα ζευγάρια (ανεξαρτήτως του εάν πρόκειται για ετερόφυλο ή για ομόφυλο ζευγάρι) μπορούν να υιοθετήσουν παιδί από κοινού. Τα μονήρη άτομα μπορούν να υιοθετήσουν, με την προϋπόθεση ότι είναι άνω των 25 ετών. Σε περίπτωση που το υιοθετούμενο παιδί είναι ανήλικο, ο θετός γονέας δεν μπορεί να ξεπερνά τα 50 έτη. Η διαφορά ηλικίας μεταξύ του θετού γονέα και του υιοθετούμενου πρέπει να είναι τουλάχιστον 18 και κατ' ανώτατο όριο 45 έτη.</p>

Μοντέλο απάντησης προς το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης

1. Στην Κυπριακή Δημοκρατία ο περί της Εφαρμογής της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής Νόμος περιλαμβάνει μεταξύ άλλων πρόνοιες που αφορούν την παρένθετη μητρότητα. Σύμφωνα με το άρθρο 22(1) του νόμου, «Η μεταφορά στο σώμα άλλης γυναίκας εμβρύων ξένων προς την ίδια και η κυοφορία από αυτήν επιτρέπεται με διάταγμα δικαστηρίου που εκδίδεται πριν από την τοποθέτηση των εμβρύων στη μήτρα της παρένθετης μητέρας και εφόσον προηγηθεί η εξασφάλιση σχετικής έγκρισης του Συμβουλίου, καθώς και η σύναψη γραπτής και χωρίς αντάλλαγμα συμφωνίας μεταξύ του ζευγαριού που επιδιώκει να αποκτήσει τέκνο και της γυναίκας που θα το κυοφορήσει, καθώς και του συζύγου της, στην περίπτωση που αυτή είναι έγγαμη». Μέχρι στιγμής μόνο ζευγάρια έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν παρένθετη μητέρα. Σύμφωνα με τον νόμο, ο όρος «ζευγάρι» αφορά σε έναν άνδρα και μία γυναίκα που έχουν συνάψει νόμιμο γάμο ή διατηρούν σταθερή και μόνιμη σχέση.

Όσον αφορά τη διαδικασία που ακολουθείται για τη χρήση της παρένθετης μητρότητας από το ζευγάρι, αυτή καθορίζεται στο άρθρο 23 του υφιστάμενου νόμου. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, το ζευγάρι υποβάλλει αίτηση στο Συμβούλιο Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Ανθρώπινης Αναπαραγωγής, για να εξασφαλίσει γραπτή έγκριση (το ζευγάρι απαιτείται να πληροί συγκεκριμένες προϋποθέσεις) προκειμένου να αιτηθεί στο δικαστήριο την έκδοση διατάγματος παρένθετης μητρότητας. Με την τροποποίηση που προτείνεται στο νομοσχέδιο, προκειμένου να επιτραπεί η χρήση της παρένθετης μητρότητας από μονήρη γυναίκα, η διαδικασία μέσω του συμβουλίου παραμένει η ίδια με αυτήν που ισχύει για το ζευγάρι.

Στις 2 Δεκεμβρίου 2022 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων νομοσχέδιο που παρέχει το δικαίωμα χρήσης παρένθετης μητρότητας σε μονήρη γυναίκα, μετά από άδεια του Συμβουλίου Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Ανθρώπινης Αναπαραγωγής, νοουμένου ότι η μονήρης γυναίκα δεν μπορεί να κυοφορήσει λόγω σοβαρών και ειδικών ιατρικών προβλημάτων.

2. Στην Κύπρο ισχύουν περιορισμοί όσον αφορά τη γνωστοποίηση της ταυτότητας του δότη ή του ζευγαριού που παρέχει τους γαμέτες ή τα έμβρυα στο ζευγάρι που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί. Ταυτόχρονα, δεν αποκαλύπτεται η ταυτότητα του τέκνου και των γονέων του στον δότη γαμετών ή εμβρύων.

Οι ιατρικές πληροφορίες που αφορούν τον δότη θεωρούνται εμπιστευτικές και φυλάσσονται με απόλυτη μυστικότητα στις Μονάδες Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και, σε κωδικοποιημένη μορφή, στο αρχείο δοτών στο Συμβούλιο Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Ανθρώπινης Αναπαραγωγής. Η πρόσβαση στο αρχείο δοτών επιτρέπεται μόνο στο τέκνο για λόγους που σχετίζονται με την υγεία του και απαιτείται έγκριση του συμβουλίου.

3. Ο αναφερόμενος πιο πάνω νόμος ψηφίστηκε το 2015 και προέβλεπε τη δημιουργία μητρών δοτριών ωαρίων και δοτών σπερματοζωαρίων, με στόχο την ύπαρξη ελέγχου και τη διασφάλιση στα υπογόνιμα ζευγάρια και στις μονήρεις γυναίκες ότι οι δότριες ωαρίων και οι δότες σπερματοζωαρίων που έχουν χρησιμοποιηθεί δεν θα χρησιμοποιηθούν ξανά εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μια δότρια/ένας δότης δύναται να χρησιμοποιηθεί μόνο για μια φορά εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας-
4. Σύμφωνα με τον περί Υιοθεσίας Νόμο, η αίτηση για υιοθεσία υποβάλλεται από πρόσωπο ή πρόσωπα, εφόσον, πρώτον, ένα απ' αυτά είναι μόνιμος κάτοικος της Κυπριακής Δημοκρατίας ή είχε τη διαμονή του στη Δημοκρατία τα δύο προηγούμενα χρόνια πριν από την υποβολή της αίτησης και ο υιοθετούμενος κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης έχει τη διαμονή του στη Δημοκρατία, δεύτερον, ο ένας τουλάχιστον εκ των αιτητών έχει συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας του και το Δικαστήριο κρίνει ότι η υιοθεσία δεν συνεπάγεται κινδύνους για τον υιοθετούμενο, αλλά είναι προς το συμφέρον του υιοθετουμένου ή, τρίτον, ο ένας εκ των αιτητών έχει συμπληρώσει το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας του και είναι συγγενής του υιοθετουμένου.

Αίτηση υιοθεσίας υποβάλλουν, πρώτον, οι δύο σύζυγοι για από κοινού υιοθεσία, δεύτερον, ο φυσικός πατέρας με τη σύζυγό του ή η μητέρα με τον σύζυγό της από κοινού, τρίτον, ο σύζυγος της μητέρας ή η σύζυγος του πατέρα του υιοθετουμένου, τέταρτον, πρόσωπο το οποίο υπήρξε ανάδοχος γονέας για

τουλάχιστον 2 χρόνια προσώπου με νοητική αναπηρία, του οποίου η άσκηση της γονικής μέριμνας είχε ανατεθεί στον διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας μέχρι το 18^ο έτος της ηλικίας του, πέμπτον, ο/η σύζυγος φυσικού γονέα, ο/η οποίος/α έχει αποβιώσει ή έχει εγκαταλείψει τα ανήλικα τέκνα, νοουμένου ότι το ανήλικο τέκνο ευρίσκεται υπό τη φύλαξη και φροντίδα του αιτητή πριν από ή/και κατά την περίοδο υποβολής της αίτησης.